02.04.2025

Unifin kantoja ajankohtaisiin kysymyksiin

KOULUTUSTASON NOSTO

Koulutustason nostoon tarvitaan nostoon hallituskaudet ylittävä pitkän tähtäimen suunnitelma ja sitoutuminen koulutuksen rahoituksen ja resurssien pysyvään nostoon

- Koulutus- ja osaamistason nosto ovat keskeisiä työn tuottavuuden kasvun lähteitä.[1]
- Suomessa nuorten ikäluokkien koulutustaso on selvästi alle OECD-maiden keskitason.[2]
- Useat toimialat ovat raportoineet korkeasti koulutetun työvoiman kasvavasta tarpeesta. [3]
- Yliopistot ennakoivat osaamistarpeita ja kouluttavat monialaisia osaajia.

Tavoiteltu koulutustason nosto 50 %:iin ikäluokasta ei toteudu ilman yliopistojen perusrahoituksen kasvattamista.

- Aloituspaikkojen vähennykset 2000-luvun alussa, myöhemmät rahoitusleikkaukset ja indeksijäädytykset ovat heikentäneet korkeakoulujen rahoituspohjaa. Yliopistojen reaalinen rahoitus on huomattavasti matalamalla tasolla kuin 10 vuotta sitten ja opiskelijakohtainen rahoitus on 20-30% alempana kuin Ruotsissa, Tanskassa tai Norjassa[4].
- Yliopistot ovat tehostaneet toimintaansa paljon (ks. taulukko sivulla 5).
- Suomen korkeakoulujärjestelmä on laadukas ja tehokas. Kun korkeakoulujärjestelmien toimintaa vertaillaan suhteessa BKT:hen, on Suomi 50 maan vertailussa sijalla 1[5].
- VM:n 13.3.2025 riihiehdotus 3,6 MEUR rahoitustason lisäyksestä on askel oikeaan suuntaan, mutta tavoitteeseen pääsemiseksi tarvitaan yli vaalikausien ulottuvaa kokonaisvaltaisempaa näkymää ja sitoutumista koulutuksen korkeaan laatuun.

T&K-LISÄRAHOITUKSEN KOHDENTAMINEN

T&K-rahoituksen pitkäjänteiseen nostoon sitoutuminen on ollut tärkeä ja viisas päätös tulevan kasvun aikaansaamiseksi ja julkisen talouden ongelmien korjaamiseksi.

- Suomessa tarvitaa enemmän radikaaleja innovaatioita, jotka auttavat korkean tuottavuuden yritysten kehittymistä.[6] Yliopistoissa tehtävä uutta luova ja tieteen eturintamassa kulkeva tutkimus on ehdoton edellytys Suomen pitkäjänteiselle

[1] Mm. Myrskylä (2024), Maliranta (2023) ja Fornaro et al (2023a)
[2] OECD (2024)
[3] Teknologiateollisuus (2024) ja palvelualat (2022)
[4] OECD 2024
[5] Universitas21 (2020)
[6] Koski (2023)

kilpailukyvyn kehittymiselle[7]. T&K-lisärahoitusta tarvitaan kehyskaudella myös **yliopistojen perusrahoituksen vahvistamiseen.**

- Vaikuttava T&K-toiminta ja -yhteistyö sekä kestävä T&K -investointien kasvu toteutuu vain, jos **osaamiseen ja osaajiin panostetaan riittävästi**. Osaajien ja osaamisen puute on keskeinen pullonkaula, kun tavoitteena on T&K-toiminnan kasvattaminen.[8]
- T&K-menoista yli puolet on henkilöstökuluja. Nykyisten koulutusmäärien lisäksi Suomi tarvitsee arviolta 9 000 uutta henkilöä vuosittain toteuttamaan kasvavaa tutkimus- ja kehitystyötä. Tästä lisäyksestä valtaosa on maistereita ja noin 2000 tohtoria.[9]
- T&K-toimijoiden tiivis yhteistyö on ollut suomalaisen tutkimuskentän vahvuus, mutta Business Finlandin rahoitus yliopistojen ja yritysten yhteistyölle on 10 vuoden aikana rahoitus on puolittunut. Business Finlandin lisääntyvää rahoitusta on suunnattava voimakkaasti juuri **T&K-yhteistyöhön**, ja rahoituksessa on painotettava aiempaa vahvemmin uutta luovaa tutkimusta ja uusia innovaatioita.
- **VM:n 13.3.2025 riihiehdotus T&K-lisärahoituksen kohdentamisesta suoraan yliopistoille on tärkeä avaus** ja valtion tutkimus- ja kehittämisrahoituksen käytön monivuotisen suunnitelman linjausten mukainen. Kohdennus on tärkeää tehdä **ilman korvamerkintöjä**, jotta yliopistot voivat käyttää sen mahdollisimman vaikuttavasti. Yliopistot ovat tunnistaneet rahoituksen käyttökohteiksi muun muassa yliopistojen tutkimushenkilöstön yritysyhteistyöhön suuntautuvat TKI-kaudet, tutkimusinfrastruktuurien vahvistamisen ja korkeatasoisten yliopistojen ja yritysten yhteistyötä vahvistavien tutkimushankkeiden määrän lisäämisen.

TOHTORIPILOTTI

Poliittinen yhteisymmärrys osaamistason noston tärkeydestä näkyy kansallisissa lisäpanostuksissa tohtorikoulutuksen kehittämiseen.

- OKM:n 255 miljoonan euron määrärahalla toteutetaan vuosina 2024-27 15 tutkimusalakohtaista tohtorikoulutuksen pilottia, joissa yliopistot kouluttavat 1000 uutta tohtoria tämänhetkisen tohtorikoulutuksen päälle.
- Osaajien puute voi muodostua pullonkaulaksi TKI-toiminnalle.[10]
- Arvioiden mukaan tutkimus- ja kehittämistehtäviin tarvitaan vuosina 2024–2030 vuosittain vähintään 2000 uutta tohtoria[11]. Vuonna 2023 tohtorintutkinnon suoritti 1725 henkilöä, joista kaikki eivät työskentele T&K -tehtävissä.
- Pilotti vastaa osaajatarpeeseen. Samalla yliopistot kehittävät tutkijakoulutusta ja tarttuvat siinä oleviin haasteisiin.
- Pilotin väitöskirjatutkijoiden paikkoihin tuli yli 10000 hakemusta. Ensimmäiset väitöskirjatutkijat aloittivat tehtävissään elokuussa 2024. Yritysyhteistyön rakentaminen on käynnistynyt hyvin.[12]

[7] Maliranta (2023)
[8] Fornaro et al (2023b)
[9] Parlamentaarinen TKI-työryhmä (2022)
[10] Koski 2023
[11] Finnish Startup Community (2024), Parlamentaarinen TKI-työryhmä (2022)
[12] Unifi 2024

- Tohtoripilotti on erinomainen avaus tutkijakapasiteetin lisäämiseksi, mutta sen määräaikainen rahoitus loppuu vuonna 2027. **Kehysriihestä tarvitaan linjauksia tohtorikoulutuksen määrän nostosta ja sen rahoittamisesta pidemmällä aikavälillä.**

TUTKIJAKOULUTUKSEN UUDISTAMINEN

Tutkijakoulutuksella on keskeinen tehtävä uuden tiedon ja innovaatioiden sekä tutkittuun tietoon pohjaavan yhteiskunnan rakentajana, kaikilla sektoreilla ja aloilla.

- Yliopistot uudistavat tutkijakoulutusta kokonaisuudessaan – myös niillä aloilla, joihin tohtoripilotti ei kohdistu. Tämän edistämiseksi yliopistot julkaisivat yhteisesti jaetut kansalliset suositukset tutkijakoulutuksen uudistamiseksi kesällä 2024.
- Suositusten tavoitteena on lisätä tutkijakoulutuksen vetovoimaa ja joustavia polkuja koulutukseen, vahvistaa työelämärelevanssia ja monipuolistaa työllistymismahdollisuuksia sekä nopeuttaa valmistumista.
- Keskeistä on eri yhteistyötahojen ja kumppanien kanssa tehtävän yhteistyön kehittäminen. Laatu ja vaikuttavuus syntyvät yhteistyöstä.
- Yhteisillä standardeilla varmistetaan, että tohtorintutkinnon suorittaneet ovat päteviä ja arvostettuja asiantuntijoita kansallisesti ja kansainvälisesti.
- Tohtorit työllistyvät hyvin:
    - Tohtoreiden työttömyys on pienempää kuin muiden koulutusasteiden koulutuksella.[13]
    - Yli 2/3 tohtoreista työskentelee muualla kuin yliopistoissa. Yrittäjinä ja yksityisellä sektorilla työskentelevien tohtoreiden osuus kasvaa suhteellisesti nopeimmin.[14]
    - Tutkijakoulutettujen rooli on merkittävä erityisesti startup-yrityksissä. [15]
- Suomessa tohtorintutkinnon myöntää aina yliopisto. Yliopistoilla on kykyä ja osaamista kansainvälisesti laadukkaan tutkijakoulutuksen järjestämiseen.

EU:N T&I-RAHOITUKSEN PUITEOHJELMA (FP10)

- EU:n tulevan rahoituskehyksen ja ohjelmakauden valmistelussa on **pidettävä huoli vahvasta ja sääntöpohjaltaan itsenäisestä T&I-rahoituksen puiteohjelmasta** (FP10), jonka rahoitus perustuu menestykseen läpinäkyvässä laatu- ja vaikuttavuusarviointikilpailussa. FP10:n liittäminen osaksi laajempaa EU:n kilpailukykyohjelmaa riskeeraisi erittäin hyvin toimivan ja läpinäkyvän EU-T&I-rahoituksen kokonaisuuden.

- Puiteohjelmat ovat suomalaiselle tutkimukselle tärkeä rahoituslähde sekä tutkimuksen laadun ja sektorien ja valtioiden rajat ylittävän yhteistyön lisääjä. Suomi on T&I-ohjelmissa nettosaaja ja yliopistot kotiuttavat rahoituksesta 40 %. **Unifi toivoo, että kansallista kannanmuodostusta tehdään vahvasti ohjelman**

[13] Tilastokeskus 2024
[14] Vipunen 2024
[15] Finnish Startup Community (2024)

hyödyntäjiä osallistaen, jotta ohjelma on jatkossakin toimiva kokonaisuus TKI-kentälle.

KANSAINVÄLISYYS

- Suomi tarvitsee kansainvälisiä osaajia. Yliopistoille kansainvälisyys on elinehto: tieteen laatu syntyy yhteistyötä. Tutkimusturvallisuuteen kiinnitetään yhä enemmän huomiota nykyisessä geopoliittisessa tilanteessa.

YLIOPISTOJEN OPISKELIJAVALINTOJEN KEHITTÄMINEN

Yliopistojen opiskelijavalintoja kehitetään yliopistojen yhteisessä hankkeessa 2022–25. Tavoitteena on selkeät, toimivat ja hakijoita sekä yliopistoja vähemmän kuormittavat opiskelijavalinnat. Hankkeen keskeiset tuotokset tähän mennessä:

- Todistusvalinnan pisteytyksessä on vuodesta 2026 lähtien 11 erilaista pisteytystaulukkoa aiempien noin 50 pisteytystaulukon sijaan.
- Aiemmista yli 120 valintakokeesta siirrytään yhdeksästä valintakokeesta koostuvaan kansalliseen valintakoekokonaisuuteen keväällä 2025.
- Valintakokeet järjestetään todistusvalinnan tulosten jälkeen, ja toteutetaan siten, että hakijan on mahdollista osallistua kaikkien häntä kiinnostavien alojen kokeisiin.
- Kaikki kokeet on mahdollista suorittaa useissa kaupungeissa eri puolilla Suomea.

Lähteet

Maliranta (2023): Koulutus-inhimillinen-paaoma-ja-talouskasvu-Akava-Works-raportti-1_2023.pdf

Finnish Startup Community (2024) Suomen_tk-tavoitteet_ja_osaava_tyovoima-4.pdf

Fornaro et al (2023a) Tuottavuutta edistävät politiikkatoimet ja yrityssektorin dynamiikka

Fornaro et al (2023b) Miten edistää tuottavuutta?

Koski et al (2023) Yritysten tuottavuuserot ja tuottavuuden eturintama

Myrskylä et al (2024) https://fluxconsortium.fi/fi/koulutukseen-panostaminen-tasaa-matalan-syntyvyyden-vaikutusta-jopa-ilman-lisarahoitusta/

OECD (2024) Education at a Glance 2024 | OECD

Teknologiateollisuus (2024) Osaajatarve - Teknologiateollisuus ry

Palvelualojen osaajabarometri (2022) PowerPoint-esitys

Parlamentaarinen TKI-työryhmä (2022) Tutkimus- ja kehittämistoiminnan rahoituksen käyttöä koskeva monivuotinen suunnitelma : Parlamentaarisen TKI-työryhmän 2022 loppuraportti

Tilastokeskus (2024) PxWeb - Valitse taulukko

Unifi (2024) Yliopistojen yhteinen tohtoripilotti on alkanut vauhdikkaasti – paikkoihin yli 10 000 hakemusta - Unifi

Universitas 21 (2020) U21_Rankings Report_0320_Final_LR Single.pdf

Vipunen (2024) Tieteen ja teknologian henkilövoimavarat

Finnish Startup Community (2024): Tohtorit start-upeissa

Taulukko: Yliopiostojen tunnuslukuja

